

Лекція 2/4. Склад та призначення видів та родів військ (сил) Збройних Сил України.

Питання.

1. Структура і склад ЗС України та функції Центральних органів виконавчої влади стосовно ЗС України.
2. Призначення, функції та завдання видів Збройних Сил України.
3. Призначення, функції та завдання окремих родів військ (сил) Збройних Сил України.

Джерела

1. Закон України «Про Збройні Сили України» Постанова ВРУ від 6 грудня 1991, № 31, № 1935.
2. Постанова КМУ від 26 11.2014 Про затвердження Положення про Міністерство оборони України. (зі змінами по 23.08.2024).
3. Указ Президента України Про Положення про Генеральний штаб Збройних Сил України від 30.01.2019 (зі змінами від 27.03.2020)
4. Склад Збройних Сил України // <https://www.mil.gov.ua/ministry/sklad-zbrojnih-sil-ukraini/>
5. Сухопутні війська Збройних Сил України // <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
6. Повітряні Сили Збройних Сил України <https://www.mil.gov.ua/ministry/sklad-zbrojnih-sil-ukraini/povitryani-sili/>
7. Військово-морські Сили Збройних Сил України // <https://www.mil.gov.ua/ministry/sklad-zbrojnih-sil-ukraini/vijskovo-morski-sili/>
8. Десантно-штурмові війська Збройних Сил України // <https://www.mil.gov.ua/ministry/sklad-zbrojnih-sil-ukraini/visokomobilni-desantni-vijska-zsu.html>
9. Сили спеціальних операцій Збройних Сил України // <https://www.mil.gov.ua/ministry/sklad-zbrojnih-sil-ukraini/sili-speczialnih-operacij-zbrojnih-sil-ukraini/>
10. Сили територіальної оборони Збройних Сил України // <https://www.mil.gov.ua/ministry/sklad-zbrojnih-sil-ukraini/sili-teritorialnoi-oboroni-zbrojnih-sil-ukraini.html>
11. Ukrainian Military Pages // <https://www.ukrmilitary.com/p/guoz.html>.

ВСТУП

Армія – це втілення національної гідності народу. Тільки міць збройних сил надає країні ваги на міжнародному рівні.

Публікація Державної служби зайнятості (Facebook)

Збройні Сили України (ЗСУ) — військове формування, на яке відповідно до Конституції України покладені завдання з оборони України, захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності.

Збройні Сили України забезпечують стримування збройної агресії проти України та відсіч їй, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України, а також беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом.

З'єднання, військові частини та підрозділи Збройних Сил України є складовими Сил оборони України та відповідно до закону можуть залучати до здійснення заходів правового режиму воєнного й надзвичайного стану, боротьби з тероризмом і піратством, посилення охорони державного кордону, суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні й континентального шельфу України та їхнього правового оформлення, протидії незаконним перевезенням зброї, наркотичних засобів і психотропних речовин, ліквідації надзвичайних ситуацій природного й техногенного характеру, надання військової допомоги іншим державам, а також брати участь у міжнародному військовому співробітництві, міжнародних антитерористичних, антипіратських та інших міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки на підставі міжнародних договорів України та в порядку і на умовах, визначених законодавством України.

Склад Збройних Сил України *(ст. 3. ЗУ Про ЗСУ)*

Збройні Сили України мають таку загальну структуру:

Генеральний штаб Збройних Сил України;

Командування об'єднаних сил Збройних Сил України;

види Збройних Сил України – Сухопутні війська, Повітряні Сили, Військово-Морські Сили;

окремі роди сил Збройних Сил України – Сили спеціальних операцій, Сили безпілотних систем, Сили територіальної оборони, Сили логістики, Сили підтримки, Медичні сили;

окремі роди військ Збройних Сил України – Десантно-штурмові війська, Війська зв'язку та кібербезпеки;

З 16 вересня 2024 року Сили безпілотних систем

органи військового управління, з'єднання, військові частини, вищі військові навчальні заклади, військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, установи та організації, що не належать до видів та окремих родів військ (сил) Збройних Сил України.

Організаційно Збройні Сили України складаються з органів військового управління, з'єднань, військових частин, вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, установ та організацій.

(ст. 8. ЗУ Про ЗСУ)

Головнокомандувач Збройних Сил України є найвищою військовою посадовою особою у Збройних Силах України.

Головнокомандувач Збройних Сил України здійснює через Генеральний штаб Збройних Сил України безпосереднє військове керівництво Збройними Силами України.

Безпосереднє військове керівництво – діяльність, спрямована на здійснення заходів щодо розвитку Збройних Сил України, їх технічного оснащення, підготовки та всебічного забезпечення, визначення основ їх застосування, а також управління ними.

Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України підпорядковуються Головнокомандувачу Збройних Сил України та відповідають за розвиток підпорядкованих їм військ (сил), їх технічне оснащення та всебічне забезпечення, підготовку та готовність до виконання покладених завдань.

У процесі організації підготовки підпорядкованих військ (сил) та забезпечення їх озброєнням, військовою технікою, іншими матеріально-технічними засобами командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України розробляють відповідні доктрини, настанови, бойові статuti, оперативні і тактичні стандарти підготовки до застосування та ведення операцій (бойових дій).

Повноваження **командувачів видів**, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України, основні завдання та порядок функціонування командувань видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України визначаються в положеннях, які затверджуються Головнокомандувачем Збройних Сил України.

Командувач об'єднаних сил підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил України та здійснює через Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України оперативний контроль за набуттям ними оперативних (бойових) спроможностей, планування застосування та безпосереднє управління об'єднаними силами і засобами Збройних Сил України, інших складових сил оборони, які передані у його підпорядкування, а також національним контингентом і національним персоналом, які беруть участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки.

Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України здійснюють передачу визначеного Головнокомандувачем Збройних Сил України комплексу боєздатних сил і засобів Командувачу об'єднаних сил, який здійснює оперативний контроль за набуттям ними оперативних (бойових) спроможностей та управління їх застосуванням.

Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України, командувачі (керівники) інших військових формувань, від яких визначений комплект сил і засобів переданий до складу об'єднаних сил, продовжують

здійснювати їх укомплектування особовим складом, озброєнням, боєприпасами, військовою та спеціальною технікою, іншими матеріально-технічними засобами.

Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України можуть проводити операції із залученням сил і засобів відповідного виду або окремого роду військ (сил) та здійснювати управління силами і засобами в операціях, що проводяться в мирний час поза затвердженими Головнокомандувачем Збройних Сил України межами відповідальності Командувача об'єднаних сил.

(ст. 9. ЗУ Про ЗСУ)

Структура ГШ ЗСУ (окремий слайд)

Функції Кабінету Міністрів України щодо ЗСУ:

організує підготовку та реалізацію загальнодержавних програм розвитку Збройних Сил України, озброєння та військової техніки, інших державних програм стосовно Збройних Сил України, державного оборонного замовлення на поставку (закупівлю) продукції, виконання робіт, надання послуг для потреб Збройних Сил України, створення недоторканих та мобілізаційних запасів;

забезпечує постачання Збройним Силам України озброєння, військової техніки, енергетичних, матеріально-технічних та інших ресурсів і майна, надання послуг та їх фінансування в обсягах, що необхідні для ефективного виконання Збройними Силами України покладених на них завдань і функцій;

забезпечує комплектування Збройних Сил України особовим складом, їх мобілізаційне та оперативне розгортання в особливий період, здійснює заходи, пов'язані з підготовкою та призовом громадян на військову службу;

встановлює порядок надання Збройним Силам України в управління об'єктів державної власності, в тому числі земельних (водних) ділянок, інших природних ресурсів, фондів і майна, використання повітряного і водного простору, морських і річкових портів, аеропортів та аеродромів (посадочних майданчиків), засобів зв'язку і радіочастотного ресурсу, комунікацій, інших об'єктів інфраструктури держави, навігаційної, топогеодезичної, метеорологічної, гідрографічної та іншої інформації, ведення геодезичних і картографічних робіт, необхідних для виконання покладених на Збройні Сили України функцій та завдань як на платній, так і безоплатній основі, у грошовій та інших формах розрахунків;

визначає порядок фінансування Збройних Сил України за рахунок благодійних пожертв фізичних та юридичних осіб для забезпечення бойової, мобілізаційної готовності, боєздатності і функціонування Збройних Сил України;

(ст. 9. ЗУ Про ЗСУ)

Функції Міністерства оборони України:

здійснює військово-політичне та адміністративне управління Збройними Силами України;

реалізує політику держави у Збройних Силах України, розробляє принципи їх будівництва, визначає напрями розвитку Збройних Сил України і підготовки їх у мирний та воєнний час;

забезпечує життєдіяльність Збройних Сил України, їх функціонування, бойову та мобілізаційну готовність, боєздатність, підготовку до виконання покладених на них завдань, застосування, комплектування особовим складом та його підготовку, постачання озброєння та військової техніки, підтримання справності, технічної придатності та модернізації зазначеного озброєння і техніки, матеріальних, фінансових, інших ресурсів та майна згідно з потребами, визначеними Генеральним штабом Збройних Сил України в межах коштів, передбачених Державним бюджетом України, і здійснює контроль за їх ефективним використанням, організовує виконання робіт і надання послуг в інтересах Збройних Сил України;

провадить розвідувальну та інформаційно-аналітичну діяльність з метою забезпечення виконання завдань, які покладені на Збройні Сили України;

взаємодіє з органами державної влади та громадськими організаціями, контролює дотримання законодавства у Збройних Силах України;

розглядає звернення, здійснює прийом громадян з питань, що належать до компетенції Міністерства оборони України;

здійснює в межах своєї компетенції міжнародне співробітництво за воєнно-політичним, військово-технічним та іншими напрямками, а також з питань цивільно-військових відносин з відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями;

здійснює інші повноваження, передбачені законом.

Забезпечення окремих видів діяльності Збройних Сил України може проводитися державними підприємствами, що створюються у встановленому порядку Міністерством оборони України.

Організація діяльності Міністерства оборони України визначається законами України та Положенням, яке затверджується Президентом України.

Завдання та функції розвідувального органу Міністерства оборони України визначаються законом та положенням про цей орган, яке затверджує Президент України.

Функції, завдання та особливості діяльності Сил спеціальних операцій Збройних Сил України визначаються законами України та положенням, що затверджується Президентом України.

(ст. 10. ЗУ Про ЗСУ)

Фінансування Збройних Сил України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Фінансування Сил спеціальних операцій Збройних Сил України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, які виділяються Міністерству оборони України окремим рядком на утримання Сил спеціальних операцій Збройних Сил України, а також інших джерел, передбачених законодавством.

2. ПРИЗНАЧЕННЯ, ФУНКЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ВИДІВ СИЛ ЗБРОЙНИХ.

Сухопутні війська

Половина бойового складу Збройних Сил України – це Сухопутні війська. Сьогодні, базуючись саме на Сухопутних військах, у державі створюється сучасна модель Збройних Сил України – оптимальних за чисельністю, мобільних, добре озброєних, всебічно забезпечених і навчених військ, спроможних виконувати покладені на них завдання у будь-яких умовах.

Сухопутні війська є головним носієм бойової могутності Збройних Сил незалежної Української держави. За своїм призначенням та обсягом покладених на них завдань вони відіграють вирішальну роль у виконанні Збройними Силами України своїх функціональних завдань як у мирний, так і у воєнний час, що успішно демонструють військові частини та підрозділи Сухопутних військ під час участі у проведенні антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил на території Донецької та Луганської областей. Тільки за перших 7 років ведення бойових дій за особисту мужність та героїзм 23 військовослужбовці Сухопутних військ Збройних Сил України було удостоєно високого звання «Герой України».

Серед них **918 чоловіків та 41 жінка**. Леонід Кучма нагородив 132 особи, Віктор Ющенко — 114, Віктор Янукович — 40, Петро Порошенко — 163, Володимир Зеленський — 510. 478 осіб нагороджено за життя та 481 — посмертно. Також кілька указів 2022—2024 років про нагородження не публікувалися, імена героїв не розкриваються.

Сучасні Сухопутні війська Збройних Сил України – це міцний моноліт механізованих і танкових військ, ракетних військ і артилерії, армійської авіації, Війська протиповітряної оборони Сухопутних військ.

Сухопутні війська Збройних Сил України були сформовані у складі Збройних Сил України на підставі Указу Президента України відповідно до статті 4 Закону України «Про Збройні Сили України» у 1996 році.

На цей час Сухопутні війська Збройних Сил України організаційно складаються з Командування Сухопутних військ Збройних Сил України та частин безпосереднього підпорядкування, оперативних командувань із підпорядкованими частинами, Корпусу резерву, вищих військових навчальних закладів, навчальних центрів (шкіл підготовки), центрів підготовки підрозділів, полігонів.

Бойова підготовка військових частин та підрозділів Сухопутних військ Збройних Сил України спрямовується на нарощування (підтримання) бойових спроможностей щодо виконання визначених завдань з урахуванням бойового досвіду, набутого під час проведення операції Об'єднаних сил (антитерористичної операції).

Досягнення мети бойової підготовки забезпечується реалізацією комплексу спланованих заходів відповідно до створеної системи підготовки, що включає:

- індивідуальну підготовку особового складу;
- підготовку органів управління (штабів) тактичної ланки;
- підготовку військових частин (підрозділів).

З метою підвищення боєздатності Сухопутних військ Збройних Сил України продовжується удосконалення системи підготовки особового складу:

впроваджуються нові підходи у підготовці військ з урахуванням досвіду набутого під час участі в операції Об'єднаних сил (антитерористичній операції) та стандартів НАТО;

переглянуто в цілому систему бойової підготовки з урахуванням комплектування Збройних Сил України військовослужбовцями строкової служби.

Роди військ Сухопутних військ Збройних Сил України

Механізовані, танкові війська, що складають основу Сухопутних військ Збройних Сил України, **призначені** для утримання зайнятих районів, рубежів і позицій, відбиття ударів противника, прориву оборони противника, розгрому його військ, захоплення важливих районів, рубежів і об'єктів, діють у складі морських та повітряних десантів. До складу механізованих і танкових військ входять механізовані, мотопіхотні та танкові бригади. На озброєнні механізованих та танкових військ знаходяться танки Т-64, Т-72, Т-80; бронетранспортери БТР-70, БТР-80 БТР-4Е; бойові машини піхоти БМП-1, БМП-1 з модулем, БМП-2, інші зразки озброєння.

Ракетні війська і артилерія — головний засіб вогневого ураження противника в Сухопутних військах. Ракетні війська і артилерія **призначені** для ураження засобів масового ураження противника, елементів системи високоточної зброї, артилерії, танків, бойових машин піхоти, протитанкових та інших вогневих засобів, живої сили, вертольотів на посадкових майданчиках, засобів протиповітряної оборони, пунктів управління, радіоелектронних засобів, руйнування фортифікаційних споруд противника, дистанційного мінування місцевості, світлового забезпечення, постановки аерозольних (димових) завіс і виконання інших завдань. У бойових операціях вони виконують переважну більшість завдань вогневого ураження противника.

До складу ракетних військ і артилерії Сухопутних військ Збройних Сил України входять військові частини тактичних ракет, реактивної, гаубичної, гарматної та протитанкової артилерії, а також артилерійської розвідки.

На озброєнні військових частин і підрозділів ракетних військ і артилерії Сухопутних військ Збройних Сил України знаходяться: ракетні комплекси

тактичних ракет «Точка», реактивні системи залпового вогню типу «Вільха», «Смерч», «Ураган», «Град», самохідні гармати «Піон», «Гіацинт-С», самохідні гаубиці «Мста-С», «Акація», «Гвоздика», причіпні гармати «Гіацинт-Б», «Мста-Б», Д-20, Д-30, протитанковий ракетний комплекс «Штурм-С», та протитанкова гармата «Рапіра», комплекси командирських машин управління 1В12 (гусеничний) та 1В17 (колісний).

Основним завданням розвитку ракетних військ і артилерії Сухопутних військ Збройних Сил України є забезпечення відповідності структури, оснащеності та рівня готовності військових частин і підрозділів ракетних військ і артилерії до вимог сьогодення, поступове формування перспективного обриса ракетних військ і артилерії та втілення в життя головної ідеї розвитку ракетних військ і артилерії – створення розвідувально-вогневої системи як основної складової єдиної бойової системи. Крім того, здійснюються заходи щодо модернізації та прийняття на озброєння новітніх засобів вогневого ураження.

Війська протиповітряної оборони Сухопутних військ – організаційно входять до складу загальновійськових з'єднань і частин та виконують завдання в єдиній системі протиповітряної оборони держави. Вони **призначені** для прикриття своїх військ та важливих об'єктів у всіх видах бойових дій (операціях), під час перегрупування (переміщення) та розташування військ на місці. Військові частини і підрозділи військ протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України спільно з Повітряними Силами, іншими видами і родами військ Збройних Сил України ведуть розвідку повітряного противника і оповіщають про нього свої війська, знищують зенітними ракетами і вогнем зенітної артилерії літаки, вертольоти, крилаті ракети, безпілотні літальні апарати та інші повітряні цілі; ведуть боротьбу із засобами повітряної розвідки, повітряними десантами противника у польоті, зокрема в умовах застосування противником зброї масового ураження, високоточної зброї та засобів РЕБ. До складу військ протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України входять зенітні ракетні полки оперативних командувань, зенітні ракетні, зенітні ракетно-артилерійські, зенітні артилерійські та радіолокаційні підрозділи загальновійськових з'єднань та військових частин. На озброєнні військ протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України перебувають зенітні ракетні комплекси «Оса-АКМ», «Стріла-10», зенітні гарматно-ракетні комплекси «Тунгуска», переносні зенітні ракетні комплекси «Ігла» та «Ігла-1», зенітні артилерійські комплекси «Шилка» та ЗУ 23-2, радіолокаційні станції та рухомі пункти управління, а також комплексам ППО від наших західних партнерів такими як американські ПЗРК STIGER, шведські ПЗРК RBS 70, польські ПЗРК PIORUN, німецькі ЗРК GEPARD, SKYNEX, американський HAWK, французькі CROTALE, тощо. Перспективами розвитку військ протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України передбачено розвиток системи управління, приведення відповідно до складу та структури військ визначеним завданням, вдосконалення форм і способів застосування та підготовки військ, створення нового та модернізація існуючого озброєння, нарощування

спроможностей щодо виявлення й ураження засобів повітряного нападу противника.

Армійська авіація — грізна складова Сухопутних військ Збройних Сил України в сучасному бою, **призначена** для виконання авіаційної підтримки загальновійськового бою. Частини і підрозділи армійської авіації ведуть розвідку, знищують бойову техніку та живу силу противника при обороні наших військ, здійснюють вогневу підтримку під час наступу чи контратаки, висаджують тактичний десант, доставляють у вказані райони бойову техніку та особовий склад, евакуюють поранений особовий склад та виконують інші важливі завдання. З'єднання та частини армійської авіації Сухопутних військ України мають на озброєнні вертольоти типу Мі-8, Мі-24 та їх модифікації, які дозволяють виконувати всі завдання за призначенням. Вертолітники достойно справляються з покладеними на них повсякденними завданнями в районі проведення операції Об'єднаних сил (антитерористичної операції), гідно представляють нашу країну у миротворчих операціях, демонструючи високий професійний вишкіл.

За значний внесок в обороноздатність країни Указом Президента України Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України від 18 жовтня 1997 року встановлено професійне свято — День Сухопутних військ Збройних Сил України, яке відзначається щорічно 12 грудня.

ПОВІТРЯНІ СИЛИ

Повітряні Сили – високоманеврений вид Збройних Сил **призначений** для охорони повітряного простору держави, ураження з повітря об'єктів противника, авіаційної підтримки своїх військ (сил), висадки повітряних десантів, прикриття важливих об'єктів держави, угруповань своїх військ від ударів засобів повітряного нападу, ведення повітряної розвідки та повітряного перевезення військ і матеріальних засобів.

Завдання

Ураховуючи завдання, поставлені перед Повітряними Силами, основні зусилля підготовки зосереджені на подальшому удосконаленні органами військового управління, військами (силами) оперативних (бойових) спроможностей для виконання завдань планування та управління бойовими діями у складі угруповань військ (сил), протиповітряною обороною України, застосуванням чергових сил з ППО важливих державних об'єктів та угруповань військ (сил) з урахуванням досягнутого рівня підготовки та бойового досвіду, набутого під час проведення антитерористичної операції, ООС та під час відбиття широкомасштабного вторгнення ЗС РФ. Підтриманні готовності визначеним складом військ (сил) до участі в міжнародних (багатонаціональних) навчаннях, операціях з підтримання миру і безпеки (місіях), несення чергування в багатонаціональних військових формуваннях високої готовності, набуття спроможностей щодо оперативної сумісності зі збройними силами держав — членів НАТО та початку планомірного переходу до стандартів НАТО;

До бойового чергування з протиповітряної оборони щоденно залучається кілька тисяч військовослужбовців і сотні одиниць озброєння та військової техніки.

Склад та озброєння Повітряних Сил

Структурно Повітряні Сили складаються із **командування, повітряних командувань, військових частин та з'єднань ПС, Харківського національного університету Повітряних Сил, військових частин та установ безпосереднього підпорядкування.**

До складу Повітряних Сил належать роди авіації: **бомбардувальна, винищувальна, штурмова, розвідувальна, транспортна та роди військ: зенітні ракетні та радіотехнічні війська.** Також до складу Повітряних Сил входять окремі військові частини і підрозділи спеціальних військ, це – розвідувальні, інженерні, радіаційного, хімічного і бактеріологічного захисту, зв'язку, автоматизованих систем управління та радіотехнічного забезпечення, радіоелектронної боротьби, метеорологічного забезпечення, частини матеріально-технічного і медичного забезпечення та інші.

– літаки МіГ-29, Су-27, Су-25, Су-24М, Су-24МР, Л-39, Іл-76МД, Ан-26, Ан-24, Ан-30, Ту-134, вертольоти Мі-8, Мі-2, безпілотні літаки-розвідники ВР-2 «Стриж» (Ту-141) та ВР-3 «Рейс» (Ту-143), сучасні безпілотні авіаційні комплекси ВАУРАКТАР ТВ2 та АС-3;

– зенітні ракетні комплекси: С-300ПТ, С-300ПС, С-300В1, С-125-2Д1, Бук-М1, а також передані нашими партнерами ЗРК SAMP-T, NASAMS-S, PATRIOT;

– на озброєнні радіотехнічних військ Повітряних Сил, окрім техніки радянського виробництва, є сучасні зразки озброєння українського виробника: РЛС 36Д6М, 79КБ, П-18 «Малахит», П-18МА, ПРВ-16МА та інші.

Нова організаційно-штатна структура

У 2016 році Повітряні Сили змінилися структурно. Спільно з державним підприємством обслуговування повітряного руху України «Укравіа» створено чотири сектори відповідальності за повітряний простір України. У складі Повітряних Сил, окрім повітряних командувань ПвК «Центр», ПвК «Південь», ПвК «Захід», створено повітряне командування «Схід».

А 5 лютого 2020 року Командування Повітряних Сил розпочало свою роботу в новій організаційно-штатній структурі за стандартами НАТО.

Нова організаційно-штатна структура є обов'язковою передумовою на шляху до вступу України до Північноатлантичного альянсу. І саме 5 лютого 2020 року стало історичним днем, відколи українське військо кардинально змінило підходи до управління військами, орієнтуючись на стандарти країн НАТО.

За рік апробації й трансформації вона довела свою ефективність, а напрацювання були високо відзначені нашими міжнародними партнерами.

Нова структура передбачає чітке розмежування повноважень між органами військового управління.

Відтак, у Збройних Силах створено нові командування, які побудували вертикалі управління від стратегічного до тактичного рівнів й напрацювали доктринальну базу.

Нова структура — це впровадження підходів НАТО щодо розмежування функцій генерування (розвиток, підготовка, всебічне забезпечення) та застосування.

Для виконання кожного з цих напрямків у Командуванні Повітряних Сил створено відповідні структури за стандартами НАТО:

Операційне командування — для управління застосуванням;

штаб Командування ПС — для планування розвитку та набуття спроможностей;

командування підготовки — для організації підготовки військових частин;

командування логістики — для організації їх всебічного забезпечення.

У ході проведення операції Об'єднаних сил нова структура управління проходить випробування на міцність у реальних бойових умовах, забезпечуючи надійне стримування російського агресора на сході нашої країни.

Військово-Морські Сили Збройних Сил України

Україна — морська держава, і Військово-Морські Сили Збройних Сил України є основним інструментом її захисту з морського напрямку.

Військово-Морські Сили Збройних Сил України **призначені** для стримування або відсічі у взаємодії з іншими видами Збройних Сил, іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами збройної агресії проти України з моря та на приморських напрямках.

Організаційно Військово-Морські Сили Збройних Сил України включають Командування Військово-Морських Сил ЗС України, Морське командування, флотилії, командування морської піхоти, військово-морські бази, надводні сили, морську авіацію і артилерію, частини та підрозділи забезпечення, а також військові навчальні заклади.

Після окупації та анексії Кримського півострова російською федерацією Військово-Морські Сили опинилися у вкрай тяжкому становищі. Національний флот втратив понад 80% своїх активів і спроможностей, поніс значні кадрові, матеріальні та психологічні втрати. Тому, серед інших, відновлення боєздатності стало головним завданням Командування ВМС після передислокації на материкову частину України.

З квітня 2014 року Військово-Морськими Силами у взаємодії з органами місцевої влади, правоохоронними структурами та патріотичними волонтерськими організаціями постійно проводиться комплекс стабілізаційних і консолідаційних заходів. Тоді, навесні 2014 року, рішучі дії флоту сприяли стабілізації обстановки в Одеській та Миколаївській областях. Вдалося нейтралізувати реальну на той час загрозу розширення російської агресії на території півдня України, забезпечити ефективну протидію розповсюдженню сепаратистських рухів. Одночасно було розпочато інтенсивну та кропітку роботу щодо відновлення та нарощування потенціалу ВМС та приведення його у відповідність до існуючих загроз з боку російської федерації.

У найкоротші терміни було відновлено і суттєво нарощено можливості морської піхоти та берегової артилерії. Вже з вересня 2014 року тактичні групи морської піхоти взяли активну участь у проведенні антитерористичної операції на сході держави.

На сучасному етапі Згідно зі Стратегічним оборонним бюлетенем України однією з цілей оборонної реформи є відродження військово-морського потенціалу держави. Відновлено реалізацію заходів з будівництва корабельного складу. Активно розвивається військово-морське співробітництво з державами членами — НАТО і ЄС.

Для визначення заходів розвитку Військово-Морських Сил на довгострокову перспективу продовжується робота щодо вивчення досвіду розбудови національних флотів країн-партнерів.

Надводні сили

Надводні сили ВМС призначені для пошуку та знищення корабельних угруповань і підводних човнів противника, захисту пунктів базування і морських комунікацій, постановки мінних та сіткових загороджень, порушення морських комунікацій противника, участі у вогневій підтримці сухопутних військ на узбережжі, забезпечення висадки морських десантів, ведення розвідки та радіоелектронної боротьби, пошуку та рятування екіпажів літальних апаратів, надводних суден, підводних човнів, які зазнали аварії.

Після передислокації з Криму та Севастополя військовим морякам спільно з підприємствами військово-промислового комплексу довелося докласти значних зусиль для відновлення бойового ядра флоту. Незважаючи на численні організаційні, технічні, фінансові, кадрові та інші проблеми, за короткий проміжок часу вони відновили та наростили бойові спроможності надводних сил і приступили до виконання бойових завдань з викриття морської обстановки в зоні відповідальності, посилення охорони морської ділянки державного кордону України.

Морська авіація

Морська авіація має на озброєнні літальні апарати наземного і корабельного базування та включає протичовнові, транспортні, пошуково-рятувальні компоненти та авіацію вогневої підтримки дій військ (сил).

Її основними завданнями є:

1. Ведення повітряної розвідки, викриття надводної та підводної обстановки;
2. Пошук, стеження та знищення підводних човнів противника;
3. Пошуково-рятувальне забезпечення дій сил в морі;
4. Виконання транспортних повітряних перевезень;
5. Здійснення повітряної вогневої підтримки дій військ (сил).

За високий професіоналізм та майстерність у ході відсічі збройної агресії рф, особовий склад підрозділів морської авіації неодноразово заохочувався нагородами та відзнаками Президента України, Міністра оборони України та Начальника Генерального штабу Міністерства оборони України.

Морська піхота

Морська піхота являє собою передові сили висадки, що призначений для дій у складі тактичних і оперативно-тактичних десантів, а також оборони пунктів базування ВМС, островів, ділянок узбережжя, портів, аеродромів та інших важливих об'єктів. Морські піхотинці діють у тісній взаємодії з іншими родами Військово-Морських Сил ЗС України.

Створення у 2018 році Командування морської піхоти Військово-Морських Сил Збройних Сил України стало черговим важливим етапом в

історії української морської піхоти. Прийняте рішення дозволило зосередити зусилля на формуванні потужного військового з'єднання, яке сьогодні у тісній взаємодії та в інтересах ВМС ЗС України здатне виконувати широке коло завдань. У повітрі, на суші та на морі — не просто слова, чи гасло. У сьогоднішніх реаліях вони набувають особливого значення, і якнайкраще характеризують можливості сучасної морської піхоти.

Протягом короткого проміжку часу командування морської піхоти змогло консолідувати зусилля кожного підрозділу, кожного командира та матроса на досягненні спільної мети – створення мобільної, сучасної та боєздатної морської піхоти, яка здатна ефективно протистояти агресору. Кожен офіцер, сержант та матрос чітко розуміє, що росія не відмовилася від своїх планів, і продовжує застосовувати проти України весь арсенал доступних їй інструментів. Тому, найголовнішим завданням для українських морпіхів залишається і буде залишатися – захист нашої держави від зовнішніх загроз.

Артилерія

Оборона морських рубежів, яка є одним з пріоритетів державної безпеки, неможлива без артилерії Військово-морських Сил ЗС України.

За роки війни РФ проти України артилерія стала однією з найважливіших елементів бойових дій. На ній багато в чому зав'язаний як успіх в обороні, так і наступ.

Наразі, артилерія Військово-Морських Сил ЗС України має на озброєнні артилерійські комплекси, реактивні системи залпового вогню та ракетні комплекси.

Підрозділи забезпечення

Одним з видів всебічного забезпечення військ (сил) є логістичне, яке гарантує надійний тил та безперебійне виконання завдань флоту. Велика частина роботи покладається на колективи військово-морських баз, що дає можливість організувати забезпечення виконання завдань корабельно-катерного складу. Окрім того, задіяні інші підрозділи, які виконують різноманітні завдання з забезпечення життєдіяльності Військово-Морських Сил ЗС України.

Коло завдань, яке стоїть перед підрозділами забезпечення, дуже широке. Починаючи від паливно-мастильних матеріалів та боєзапасу, радіозв'язку, харчування і закінчуючи метеоданими, картографією, полігонами для тренувань та іншими потребами. Тилове забезпечення є одним з головних видів забезпечення діяльності національного флоту.

Навчальні заклади

Система військово-морських навчальних закладів наразі включає: Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія», Військово-морський ліцей, Відділення військової підготовки Морехідного коледжу технічного флоту Національного університету «Одеська морська академія», Водолазна школа, Навчальний центр Військово-Морських Сил ЗС України, Центр підготовки сержантського складу і Школа морського піхотинця.

Правонаступником Академії військово-морських сил імені Павла Степановича Нахімова, інфраструктура якої залишилася в тимчасово окупованому Криму, став факультет, а з 2016 року — Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія». Тут готують висококваліфікованих фахівців для проходження військової служби на кораблях та в частинах ВМС ЗС України. Курсанти проходять морську практику та мають можливість стажуватись на кораблях і у військових частинах як національних ВМС, так і держав-членів НАТО. Серед курсантів багато учасників антитерористичної операції. З 2019 року Інститут здійснює набір курсанток на навчання за всіма спеціальностями та спеціалізаціями.

Ще одним навчальним закладом флоту є Відділення військової підготовки Фахового коледжу морського транспорту Національного університету «Одеська морська академія». Фахових молодших бакалаврів тут готують за шістьма спеціалізаціями. Випускники коледжу

можуть займати старшинські посади техніків та старшин команд на кораблях різних класів або ж продовжити навчання у вищій школі.

Лави майбутніх офіцерів кожного року поповнюють випускники Військово-морського ліцею. Головна мета створення цього навчального закладу — забезпечення соціального захисту та державної підтримки у вихованні дітей, підвищення їх мотивації до служби на флоті.

Навчальний центр Військово-Морських Сил ЗС України здійснює підготовку військовослужбовців військової служби за контрактом, військовослужбовців строкової військової служби за військово-морськими спеціальностями та екіпажів кораблів (катерів), проводить базову загальновійськову підготовку, готує водіїв категорії «С», фахівців за іншими напрямками тощо.

На базі навчального центру ВМС на виконання вимог Дорожньої карти завершення переходу системи підготовки Збройних Сил України на стандарти, які прийняти в арміях держав - членів НАТО організовано Школу морського піхотинця. Найголовніше завдання школи – це високоякісна підготовка особового складу за відповідними спеціальностями та виховання особового складу в дусі Морської піхоти.

Не менш важливим є створення у 2017 році в складі Навчального центру ВМС Центру підготовки сержантського складу ВМС України. Заклад проводить навчання згідно багаторівневої підготовки сержантського складу прийнятої в країнах членах НАТО. Тут військовослужбовці військової служби за контрактом закінчують курс лідерства базового та середнього рівня притаманні командирам відділень, головним сержантам взводів та головним сержантам рот.

Водолазна школа Військово-Морських Сил Збройних України була заснована на початку 2019 року. Головним завданням Водолазної школи є підготовка фахівців для Збройних Сил України, інших збройних формувань та правоохоронних органів України, у тому числі підрозділів спеціального призначення. Випускники Водолазної школи є кваліфікованими водолазами, які використовують здобуті протягом навчання теоретичні знання і практичні навички у своїй повсякденній діяльності та при виконанні завдань за призначенням.

Десантно-штурмові війська Збройних Сил України

Сучасні військовослужбовці Десантно-штурмових військ Збройних Сил України – це спадщина багатотисячної спільноти воїнів, які починаючи з часів становлення Київської русі та Українського козацтва з честю та гідністю боронили рідну землю від ворогів. Сьогоднішні воїни-десантники, які захищають суверенітет та територіальну цілісність України, демонструють мужність, героїзм, високий патріотизм та професіоналізм.

24 лютого 2022 росія продовжила розпочату в 2014 році гібридну війну проти України вторгненням військ, що стало початком найбільш широкомасштабної війни в Європі після II Світової війни та однією з найкровопролитніших війн в сучасній історії.

Проти нашої держави розпочалася військова агресія з боку держави, яка позиціонувала себе одним із світових лідерів, та яка мала “другу армію в світі” за потужністю після Сполучених Штатів Америки. Подальший розвиток подій показав що це був міф. Сила та мужність українського народу, активність та доблесть Сил оборони держави загальмували російську військову машину. Десантно-штурмові війська ЗС України в складі Сил оборони завжди перші, та діють на найбільш загрозливих напрямках, там де необхідні високий рівень підготовки, мотивації та високого бойового духу. Бойові дії з 24 лютого 2022 року по теперішній час показали, що призначення

Десантно-штурмових військ дещо ширші, ніж тільки виконання завдань в тилу противника.

Десантно-штурмові війська Збройних Сил України – окремий рід військ ЗС України, що характеризується високою маневреністю та автономністю дій, **призначений для швидкого розгортання з метою прикриття (оборони) окремих напрямків (районів), ведення наступальних (штурмових) дій, а також охоплення противника повітрям та ведення бойових дій у його тилу.** Особливостями частин та підрозділів Десантно-штурмових військ Збройних Сил України, що відрізняє їх від Сухопутних військ є, перш за все, висока мобільність, здатність швидко досягати визначених районів та рубежів, спроможність самостійно виконувати завдання в складних умовах обстановки, на будь-яких напрямках, високий рівень підготовки, мотивації та бойового духу.

Організаційно до складу ДШВ ЗС України входять:

Командування ДШВ ЗС України, як орган військового управління оперативного рівня, що виконує функції генерування, планування застосування та управління діями військ;

бойові військові частини, військові частини бойового та логістичного забезпечення.

Історичні віхи розвитку українського десанту

Аеромобільні війська Сухопутних військ ЗС України були створені після проголошення незалежності України на основі частин і з'єднань Повітрянодесантних військ СРСР, які дислокувалися на території країни. З'єднання та військові частини входили до складу Збройних Сил України поступово, в період з 1 січня 1992 року до початку літа 1993 року. 1999 року Президентом України була затверджена дата Дня аеромобільних військ – 2 серпня.

Починаючи з 1992 року ЗС України беруть участь у миротворчих операціях під егідою ООН, НАТО та інших міжнародних організацій. Відповідно українські десантники неодноразово залучалися до виконання завдань з підтримання миру та безпеки в різних гарячих точках світу, зокрема: Югославія, Ірак, Сьєрра-Леоне, Місія у Косово, Ліберія та інші. 27 липня 2012 року було підписано розпорядження про присвоєння Аеромобільним військам ЗС України назви “Високомобільні десантні війська”. 22 жовтня 2012 року було сформовано Командування Високомобільних десантних військ ЗС України як орган військового управління окремого роду військ з підпорядкованими військовими частинами.

2014 рік.

З початком незаконної окупації АР Крим та міста Севастополя, а згодом з розвитку збройної агресії Росії на Донбасі, військові частини українського десанту виявились одними з найбільш боєздатних у ЗС України. Рівень підготовки та бойового духу був одним з найвищих серед інших військових частин та підрозділів українського війська у 2014 році. Саме десантні підрозділи стали тим ядром, яке забезпечило існування Української держави. Всі найскладніші завдання виконували парашутно-десантні та аеромобільно-десантні батальйони бригад на найбільш гарячих напрямках. Воїни-десантники спільно з приданими підрозділами брали участь у найбільш масштабних бойових операціях: бої за Слов'янськ, Степанікпу,

Семенівку, Лиман, Савур-Могилу, Шахтарськ, Нижню Кринку, Дебальцеве, Зеленопілля, Авдіївку, Маріуполь, Тельманове, Трьохізбенку, Лисичанськ, Кримське, Ясинувату, Піски, Донецький та Луганський аеропорт, шахта “Бутівка” та багато інших. Загалом, були визволені сотні населених пунктів Донецької та Луганської областей.

Починаючи з 2017 року, був зроблений значний крок вперед. Зокрема, почали проходити навчання з кожною бригадою з практичним застосуванням послідовно на декількох полігонах ЗС України, в різних регіонах держави.

У 2017 році Президентом України – Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України підписано Указ “Про встановлення в Україні Дня Десантно-штурмових військ Збройних Сил України”, який відзначається щороку 21 листопада в День Архистратига Михаїла.

Досвід бойового застосування підрозділів Десантно-штурмових військ під час широкомасштабної збройної агресії росії проти України

На кінець лютого 2022 року практично всі частини та підрозділи Десантно-штурмових військ Збройних Сил України виконували завдання в районі проведення Операції об’єднаних сил на сході України (на Луганському та Донецькому напрямках).

Підрозділи Десантно-штурмових військ одними з перших вступили в бій з агресором на всіх напрямках. На Донецькому напрямку ООС була підготовлена найбільш потужніша оборона, тому підрозділи, частини ДШВ ЗС України впевнено продовжували утримувати позиції веденням оборонних дій. Одна з окремих десантно-штурмових бригад проводила підготовку в районі Херсону для участі в операції об’єднаних сил. З перших годин агресії противника підрозділи ДШВ ЗС України вступили в бій. І якщо частини, які виконували завдання в ООС в Донецькій та Луганській областях, перебували на підготовлених позиціях, то на північному напрямку (оборона Києва), південному напрямку (оборона Херсону та Миколаєва) довелось швидко організовувати оборону для нанесення максимальних втрат переважаючому противнику.

На всіх напрямках підрозділи ДШВ ЗС України стримували широкомасштабний наступ збройних сил рф, які в деяких випадках переважали українських десантників у 10 разів в особовому складі, озброєнні і військовій техніці. Стимування наступу противника стало можливим завдяки “веденню активної маневреної оборони”

Як приклад цього, можна навести дії підрозділів однієї з окремих десантно-штурмових бригад на Луганському напрямку: в умовах наступу противника з різних напрямків (Старобільському, Староайдарському та Северодонецькому) та значної переваги в вогневих засобах, зазначені підрозділи виконали організований відхід не допустивши оточення противником в районі Щастя, поєднавши маневр та вогонь, проводили контратаки та не втративши бойового потенціалу, нанесли противнику значних втрат і відійшли на більш вигідний рубіж.

Сили та засоби ДШВ ЗСУ, які не були задіяні для виконання завдань в ООС, оперативно перекидались на напрямки де противник швидко просувався – Київ, Херсон.

Вели бої з переважаючими силами противника (як приклад в районі Херсона), застосовуючи маневрену оборону, контратаки та засадні дії, чим сповільнювали його просування та давали можливість підготувати міста до оборони.

Підрозділи, які перебували в пунктах постійної дислокації, прийняли оперативний резерв першої черги, сформували нові підрозділи та змогли швидко організувати оборону міст наявними силами та засобами і не допустити їх захоплення та просування противника в глиб території.

Тримання в постійній напрузі військ противника, що наступали, здійснювалось шляхом проведення активних випереджувальних дій, застосуванням повітряних десантів та рейдового загону в районі аеродрому Гостомель.

В свою чергу, зазначені дії не дали змогу противнику повністю захопити аеродром та в повній мірі його використовувати як район для швидкого накопичування сил і засобів для захоплення столиці України – Києва. У той же час, на миколаївському напрямку військові частини, підрозділи ДШВ здійснювали оборону Миколаєва з утриманням займаних рубежів, районів, позицій, об'єктів веденням позиційної оборони у поєднанні з маневром підрозділами і вогнем та проведенням контратак противника.

Здійснювали боротьбу з десантами, коли противник намагався створити умови для вирішення своїх завдань по захопленню Миколаєва, застосовуючи його в районі Чорноморського суднобудівного заводу та на аеродромі Кульбакино. Сили і засоби ДШВ використовуючи результати вогневого ураження противника завдавали йому значних втрат та змусили його відійти. Після першого жесту “доброї волі” і відступу з півночі держави на територію білорусії та рф, путіним був оголошений “реальний” етап так званої “спеціальної операції”. Основні свої зусилля воєнно-політичне керівництво зосередила на сході України, поставивши собі за мету оточити угруповання ЗС України в районі проведення Операції об'єднаних сил. Протягом травня рф зосередила в Україні понад 100 БТГр.

Використовуючи свою перевагу в артилерії, авіації та іншій техніці російські окупанти зосередили її на напрямку головного удару на сході України. За рахунок артилерійських ударів, масованого вогневого ураження вони намагалися “продавити” та “прогризти” українську оборону. Однак підрозділи ДШВ успішно наносили вогневе ураження, завдавали втрат противнику із засідок використовуючи сучасні протитанкові засоби, контратакували та утримували свої позиції.

Восени 2022 року, також були успішними дії підрозділів ДШВ ЗС України під час контрнаступальної операції на території Харківської та Донецької областей, наступальні дії у південних областях країни. Завдяки цьому, були звільнені від окупантів десятки тимчасово зайнятих противником українських населених пунктів.

Застосування артилерії ДШВ ЗС України

Артилерія виявилась одним із найефективніших засобів ураження у відсічі відкритої збройної агресії з боку рф в 2022 році. Незважаючи на значну перевагу в артилерійських системах, реактивних системах залпового вогню, необмежений ресурс в артилерійських боєприпасах

з боку противника, підрозділам артилерії ДШВ вдалося компенсувати переваги противника, застосовуючи БПЛА для корегування вогню, розвідки (дорозвідки) цілей, наносити ефективне вогневе ураження обмеженою кількістю боєприпасів. Підрозділами артилерії Десантно-штурмових військ з великої відстані вдавалося наносити вогневе ураження навіть по окремим танкам та ББМ. Досягти вражаючої точності навіть із застосуванням застарілих систем стало можливим завдяки: сучасним засобам артилерійської розвідки (типу ANT-PQ різних модифікацій), розробки та впровадження новітніх програм, додатків для обчислювальної техніки розрахунки для ведення вогню стали в рази швидшими і якісними.

Прикладом ефективного застосування артилерії ДШВ ЗСУ стало знищення переправи противника в районі Білогорівка Луганської області.

Застосування підрозділів ППО ДШВ ЗС України

Одним із важливих аспектів сучасної війни (воєнного конфлікту) є протиповітряна оборона.

У війні з Україною повітряно-космічні сили росії спочатку кількісно, і якісно переважали українські повітряні сили. Крім того, сили ППО, які в Україні входять до складу Повітряних Сил, озброєні менш потужними комплексами, ніж російські.

Росії не вдалося придушити ППО України. Це призвело до того, що російська авіація діє переважно в прифронтовій зоні, причому найчастіше ударні літаки наносять вогневе ураження не прицільно, з відстані понад 7-ми кілометрів, щоб уникнути ураження підрозділами ППО ЗСУ. Російсько-окупаційні війська розраховували з перших днів війни знищити авіацію та ППО, завоювати перевагу в повітрі.

Завдяки умілим діям ЗСУ, їм це не вдалося. Подальше продовження бойових дій показало, що противник боїться застосовувати свою авіацію. Це сталося також і завдяки вправним діям підрозділів ППО військових частин ДШВ.

Підрозділи ППО ДШВ, переважно озброєні зенітно ракетними комплексами ближньої дії, застосовуючи сучасні ПЗРК країн-партнерів, стали високоефективними в боротьбі з авіацією противника.

Також не тільки підрозділи змогли ефективно боротися із засобами повітряного нападу, а і був отриманий досвід збиття вертольоту Ка-52 протитанковим підрозділом за допомогою ПТРК “СТУГНА-П”. Протягом тижня цей протитанковий підрозділ ДШВ збив ще два вертольоти Мі-8. З 24 лютого по теперішній час підрозділами ППО збито близько сотні засобів повітряного нападу противника.

Російсько-окупаційні війська, які російськи пропагандисти позиціонували як провідну армію світу, виявилась відсталою армією ХХ століття з організацією логістичного забезпечення ХІХ століття, але з величезною кількістю озброєння, військової техніки, боєприпасів. Вирішальним на перших етапах супротиву окупантам стали тренованість, підготовка, мотивація, готовність до дій військовослужбовців ДШВ ЗС України. Важливим також стала психологічна підготовка військовослужбовців, відсутність страху перед противником. Здатність освоювати нові зразки військової техніки (високий рівень освіти, науки, передові технології,

відсутність догматизму в мисленні, здатність творчо використовувати наявні знання, навички, теоретичні положення доктринальних документів та любов до України.

СИЛИ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ – це окремий рід сил, є складовою ЗСУ, який відповідно до Закону України “Про Збройні Сили України”, може залучатися до здійснення заходів правового режиму воєнного і надзвичайного стану, організації та підтримання дій руху опору, проведення військових інформаційно-психологічних операцій, боротьби з тероризмом і піратством, заходів щодо здійснення захисту життя, здоров’я громадян та об’єктів (майна) державної власності за межами України, забезпечення їх безпеки та евакуації (повернення), посилення охорони державного кордону, захисту суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні і континентального шельфу України та їх правового оформлення, забезпечення безпеки національного морського судноплавства України у відкритому морі чи у будь-якому місці, що знаходиться поза межами юрисдикції будь-якої держави, заходів щодо запобігання розповсюдженню зброї масового ураження, протидії незаконним перевезенням зброї і наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів у відкритому морі, ліквідації надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, надання військової допомоги іншим державам, а також брати участь у міжнародному військовому співробітництві, міжнародних антитерористичних, антипіратських та інших міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, на підставі міжнародних договорів України та в порядку і на умовах, визначених законодавством України.

Загальна структура ССПО складається з військових частин спеціального призначення, інформаційно-психологічних операцій та забезпечення.

СИЛИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Сили територіальної оборони Збройних Сил України – окремий рід сил Збройних Сил України, на який покладається організація, підготовка та виконання завдань територіальної оборони відповідно до Закону України «Про основи національного спротиву».

Сили територіальної оборони Збройних Сил України є військовою складовою територіальної оборони, до якої належать:

- 1) Командування Сил територіальної оборони Збройних Сил України;
- 2) регіональні органи військового управління Сил територіальної оборони Збройних Сил України;
- 3) бригади Сил територіальної оборони Збройних Сил України;
- 4) батальйони Сил територіальної оборони Збройних Сил України.

Чисельність військовослужбовців Сил територіальної оборони Збройних Сил України понад 120 000 осіб.

Безпосереднє керівництво територіальною обороною здійснюється Головнокомандувачем Збройних сил України через Командувача Сил територіальної оборони ЗСУ.

Військові частини територіальної оборони призначені для виконання завдань щодо охорони та захисту державного кордону, забезпечення умов для надійного функціонування органів державної влади, органів військового управління, стратегічного (оперативного) розгортання військ (сил), охорони та оборони важливих об'єктів і комунікацій, боротьби з диверсійно-розвідувальними силами, іншими озброєними формуваннями агресора та антидержавними незаконно утвореними озброєними формуваннями та підтримання правового режиму воєнного стану. До них належать бригади територіальної оборони та окремі стрілецькі батальйони.

Історія та розвиток

Сили територіальної оборони Збройних Сил України — наймолодший окремий рід сил ЗСУ. Ще з 2014 року у складі Сухопутних військ існували батальйони територіальної оборони. У 2020 році в структурі Командування Сухопутних військ Збройних Сил України було створене Командування територіальної оборони, яке очолив генерал-майор Анатолій Баргилевич. Загальна чисельність кадрового складу підрозділів територіальної оборони Сухопутних військ на кінець 2021 року складала 580 осіб.

Формування нового роду сил розпочалось 1 січня 2022 року на підставі Закону України “Про основи національного спротиву”. У кожній області була створена бригада Сил тероборони, а в кожному районі — батальйон. Також були створені чотири регіональні управління з частинами забезпечення. Указом Президента України від 1 січня 2022 року Командувачем Сил територіальної оборони ЗСУ був призначений бригадний генерал Юрій Галушкін.

Після початку повномасштабного російського вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року люди, різні за віком, статтю, досвідом та професіями, відклали свої справи і мужньо стали на захист України. Упродовж першого місяця повномасштабної війни до лав Сил територіальної оборони Збройних Сил України приєдналось понад 110 тисяч патріотів.

Згідно з Указом Президента України від 15 травня 2022 року Сили територіальної оборони ЗСУ очолив генерал-майор Ігор Танцюра.

Зі зброєю в руках бійці Сил територіальної оборони ЗСУ боронили Київ та Харків, звільняли Суми та Херсон, інші міста та населені пункти. Сьогодні підрозділи Сил ТрО продовжують звільняти захоплені території та нещадно бити окупанта.

Завдання Сил Територіальної оборони

Силам територіальної оборони Збройних Сил України належить чільна роль в організації та виконанні завдань територіальної оборони, а саме:

1. Своєчасне реагування та вжиття необхідних заходів щодо оборони території та захисту населення на визначеній місцевості до моменту розгортання в межах такої території угруповання військ (сил) або/чи угруповання об'єднаних сил, призначених для ведення воєнних (бойових) дій з відсічі збройної агресії проти України.

2. Участь у посиленні охорони та захисті державного кордону.

3. Участь у захисті населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, ліквідації наслідків ведення воєнних (бойових) дій.

4. Участь у підготовці громадян України до національного спротиву.

5. Участь у забезпеченні умов для безпечного функціонування органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування та органів військового управління.

6. Участь в охороні та обороні важливих об'єктів і комунікацій, інших критично важливих об'єктів інфраструктури, визначених Кабінетом Міністрів України, та об'єктів обласного, районного, сільського, селищного, міського значення, районного у містах рад, сільських, селищних, порушення функціонування та виведення з ладу яких становлять загрозу для життєдіяльності населення.

7. Забезпечення умов для стратегічного (оперативного) розгортання військ (сил) або їх перегрупування.

8. Участь у здійсненні заходів щодо тимчасової заборони або обмеження руху транспортних засобів і пішоходів поблизу та в межах зон/районів надзвичайних ситуацій та/або ведення воєнних (бойових) дій.

9. Участь у забезпеченні заходів громадської безпеки і порядку в населених пунктах.

10. Участь у запровадженні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану в разі його введення на всій території України або в окремих її місцевостях.

11. Участь у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами, іншими збройними формуваннями агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями.

12. Участь в інформаційних заходах, спрямованих на підвищення рівня обороноздатності держави та на протидію інформаційним операціям агресора (противника).

13. Участь у наданні населенню правових послуг у порядку, передбаченому Законом України "Про безоплатну правову допомогу".

Сили безпілотних систем (СБС) — це перший у світі окремий рід військ, який системно використовує повітряні, наземні та морські безпілотні системи для розвідки, ударів та оборони.

СБС були створені у 2024 році і формально стали окремим родом сил у ЗСУ у червні 2024 року. Командувачем з червня 2025 року є майор Роберт Бровді, Герой України.

Основна мета СБС — захист території України, знищення ворога та зменшення його наступальних спроможностей. СБС поєднують передові технології з асиметричними підходами до ведення бойових дій, що дозволяє ефективно діяти як на стратегічних глибинах, так і на полі бою.

Структура та підрозділи

СБС включають повітряні, наземні та морські безпілотні системи, а також роботизовані комплекси. Основні бойові підрозділи:

- 412-та бригада «Nemesis»
- 414-та бригада «Птахи Мадяра»
- 427-ма бригада «Рарог»
- 429-та бригада «Ахіллес»
- 59-та штурмова бригада «Степові Хижаки»
- 20-та бригада «К-2»
- 1-й окремий Центр безпілотних систем
- 411-й полк «Яструби»
- 413-й полк «Рейд»
- 424-й батальйон «Svarog»

Крім бойових підрозділів, існують підрозділи забезпечення, рекрутингу та навчальні центри, що готують операторів дронів та технічний персонал.

Бойові можливості та досягнення

СБС застосовують FPV-дрони, морські та підводні безпілотники, наземні роботизовані комплекси для:

- розвідки та коригування вогню
- ударів по військових об'єктах та енергетичній інфраструктурі
- придушення ворожих дронів та ППО
- логістики та підтримки бойових підрозділів

За серпень 2026 року СБС уразили понад **58 тисяч цілей російських військ**, включно з Луганською ТЕС, 21 енерговузлом на тимчасово окупованих територіях та елементами ППО на аеродромах «Ейск» і «Миллерово». Середньодобовий показник уражень становив близько **1886 цілей на день**. Оператори СБС також успішно завдають ударів по танках, РСЗВ, ЗРК та командних пунктах противника.

Інновації та технології

СБС активно впроваджують новітні технології:

- морський протикорабельний безпілотник «Алігатор-9»
 - система «Імпульс» для координації ударів
 - лазерна зброя «Тризуб» для знищення ворожих дронів
 - інтеграція понад 170 різних безпілотних систем у бойові операції
- СБС підтримують тісний контакт з **90% українських виробників дронів**, тестують нові системи та навчають операторів для бойового застосування

Сили безпілотних систем ЗСУ є ключовим елементом сучасної війни дронів, поєднуючи технологічну перевагу, системний підхід та інновації. Вони забезпечують масштабні та точні удари по противнику, мінімізуючи ризики для особового складу та підвищуючи ефективність українських військ на полі бою.